WIKIPEDIA

Afrika

Du'nya kartasında Afrika

Afrika u'lkenligi boyınsha ekinshi materik bolıp ol du'nya ju'zi jerinin' besten bir bo'liminen azmaz ko'birek jerdi iyeleydi ha'm ol ulken ko'lemde suw menen qorshalg'an. Ol 61 ma'mleketten ibarat ha'm ol jerde du'nya ju'zi xalq ının' 14% i jasaydı. Ol adamzat jasag'an en' birinshi materik esaplanadı.

Ol basqa kontinentler menen to'mendegi shegaralarg'a iye:

- Arqasında Jer orta ten'izi arqalı Evropa menen
- Shıg'ısında Suez kanalı ha'm Qızıl ten'iz arqalı Azia menen
- Shıg'ısında Hind okeanı arqalı Avstraliya menen
- Batısında Atlantika okeanı arqalı Amerika kontinenti menen shegaralasqan.

Mazmunı

Geografiya

Afrikada jasawshı adamlardın' ko'pshiligi jarlı ha'm olar awıllıq jerlerde jasaydı.[1]

Arqa yamasa Saxara Afrikası

Arqa Afrikanın' ko'pshilik bo'limin Saxara sho'listanlıg'ı iyelegeni ushın ol jerler qurg'aq ha'm jıllı ha'm jawınlı ma'wsim bolmaydı. Saxara Afrikasında da'rya yamasa basqa suw o'zekleri ju'da az. Bunın' jıllı ha'm qurg'aq bolıwının' sebebi, materik ju'da' ken' yag'nıy jawın ha'm samal alıp keliwshi okeannan alısta jaylasqan. Bulaq sıyaqlı jer astı suw o'zekleri sho'lde ju'da' a'hmiyetli. Bular a'dette oazislerdi payda etedi. Oazis bul sho'l ortasındag'ı jasıl (o'simlikli) jer.

Saxara sho'listanlıg'ının' arqasında jaylasqan ma'mleketlerde sho'listanlıqtın' qurg'aq samalının' ta'siri ku'shli.

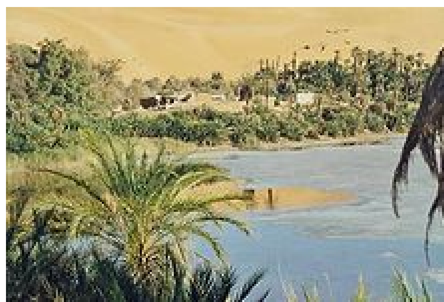
Afrikanın' jıllı bolıwının' sebebi ol eki tropik arasında jaylasıwında:

- Cancer tropikası
- Capricorn tropikası

Tropikler ju'da' jıllı jerler esaplanıp, onın' orayında ekvator jaylasqan (on' ta'repte qızıl sızıq penen ko'rsetilgen). Bul sızıqlar haqıyqatında joq, olar tek adamlar ta'repinen quyashtın' nurları qay jerde en' ku'shli ekenligin ko'rsetiw ushın qollanıladı.

Bul su'wret Fevral ha'm Avgustta (jazdan aldın ha'm keyin) o'simlikler qay jerde en' ko'p ekenligin ko'rsetedi

Bul o'simliklerge bay oazis Liviyada jaylasqan.

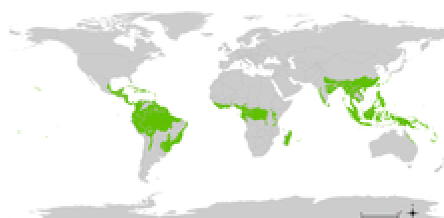
Alıs arqadag'ı ellerdin' hawarayı salqınraq ha'm Jer orta ten'izi boyındag'ı Evropa ma'mleketlerindegi hawarayına jaqın.

Qubla yamasa Kishi Saxara Afrikası

Bul bo'lim Afrika kontinentinin' qublası haqqında, al Qubla Afrika ma'mleketi haqqında emes.

Qubla Afrikada Arqag'a qarag'anda jawın ko'birek. Qubla jag'a boylap tawlı jerler ha'm az. Bul samaldın' bultlardı a'keliwin an'satlastıradı ha'm na'tiyjede jawın-shashın ko'p boladı. Qubla Afrika Arqa Afrikaday ken' emes. Qubla Afrikada bir neshe tropikalıq ıg'al tog'aylar bar.

Haywanatları

Jasıl jer ıg'al tog'aylardı ko'rsetedi.

Africa has a lot of wildlife. There are many types of animals there. Some are cheetahs, elephants, lions, snakes, giraffes, and a lot more. Over 2,000 types of fish live in African lakes and rivers.

Afrika haywanlarg'a bay. Ol jerde haywanlardın' tu'rleri ko'p. Ma'selen gepard, pil, arıslan, jılan, jiraf ha'm ko'plegen basqa haywanlar. Afrika ko'l ha'm da'ryalarında balıqtın' 2,000 nan aslam tu'ri jasaydı.

Siltewler

1. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/bv.fcgi?indexed=google&rid=malaria.table.1389

Basqa web-saytlar

- Afrika jan'alıqları (Herald Tribune) (*inglis tilinde*) (http://www.africannews.eu/)